

Türk Kad

CUMHURİYET ARŞİV BELGELERİNDE TÜRKİYE İLE ROMANYA ARASINDA KÜLTÜR VE EĞİTİM ALANINDAKİ İLİŞKİLER

Tamer OKUÇ

ÖZET

Bu çalışmada Türkiye ile Romanya arasında kültürel alanda ve eğitim alanındaki ilişkilerin betimlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünde konuya yönelik belgeler taranmış ve konuyla ilişkili arşiv belgeleri, resmi yazışmalar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda bu iki ülke arasında kültür ve eğitim alanındaki ilişkilerin hemen her dönem devam ettiği, ancak en yoğun ve verimli gelişmelerin yaşandığı sürecin Atatürk dönemi olduğu yargısına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Romanya, Cumhuriyet arşiv belgeleri, kültür, eğitim.

ABSTRACT

In this study, it is intended to describe the relations between turkey and Romania in the field of culture and education. In this direction documents related to the subject were searched in the general directorate of state archives and archival documents related to the subject were examined by means of the analysis method. As a result of the research, the relations between two countries in the field of culture and education have continued almost every period but the most productive and intensive developments have reached the judgement of Atatürk period.

Key Words: Turkey, Romania, republic archive documents, culture, education.

GİRİŞ

Romanya'daki Türk toplumunun varlığı milattan önceki dönemlere kadar izlenebilmektedir. Milattan önce İskitlerin (Saka Türklerinin) egemen olduğu Dobruca bölgesinde, milattan sonra sırasıyla Hunlar, Avarlar ve XI. yüzyıldan itibaren de Oğuzlar etkili olmuştur. Doğu Avrupa'ya Hazar Denizi ile Karadeniz'in kuzeyinden gerçekleşen Türk göçlerinin bir bölümünü IV.-X. yüzyıllar arasında Hunlar ve Bulgarlar, bir bölümünü de IX.-XI. yüzyıllar arasında, Selçuklulardan önce batıya göçen Oğuzlar oluşturmaktadır (Demir, 2009). Tarihsel süreç içinde bölgedeki en güçlü Türk hâkimiyeti XIV. ve XVIII. yüzyıllar arasında Osmanlı Devleti ile kurulmuş olsa da Dobruca bölgesi geçmişten günümüze Türk yurdu olma özelliğini her zaman korumuştur.

1880 tarihinde Romanya'nın bağımsızlığını kazanmasının ardından sürekli olarak değiştirilmesine rağmen hala birçok yer adının Türkçe kökenli olması bölgedeki Türk nüfuzunun ve geçmişinin en iyi ifadesidir. Tuna Nehri ile Karadeniz arasında kalan ve Türklerin yoğun olarak yaşadığı Dobruca Bölgesi'nin adı, bu yerleşim alanının eski idarecilerinden Kıpçak kökenli Dobrotiç'ten geldiği düşünülmektedir (Bozkurt, 2008). Romanya'daki Türkçe varlığı yalnızca yer adlarından ibaret değildir. Günümüz Romencesinde bölgeler arasında sayısı değişmekle birlikte Türkçeden alınmış 2000 ile 5000 arasında kelime bulunmaktadır (Gökçel, 2012). Bu sözcüklerin büyük çoğunluğunu kültürel alandan kelimelerin oluşturduğuna dikkat edilirse, bu ülkedeki Türklerin Romen halkları üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Romanya Dobruca Bölgesi'nin geçirdiği tarihsel süreç dikkate alındığında Osmanlı hâkimiyeti döneminden sonra Romanya Krallığı dönemi, Komünizm dönemi ve son olarak

da demokratikleşme dönemlerini yaşadığı görülmektedir. Osmanlı hâkimiyeti döneminde zaten doğrudan Türk etkisi altında olan bölge ile ilişkiler, komünizm döneminde yaşanan durgunluk sayılmazsa, her zaman canlı olmuştur. Romanya Krallığı döneminde Osmanlı/Türkiye ile ilişkiler canlı tutulmuş, içeride de Türk azınlığın dil, din ve eğitim haklarına saygı duyulmuştur. Romanya ile Türkiye ilişkilerinin en yoğun olduğu, en parlak dönemi olarak adlandırılabilir süre Atatürk dönemidir. Bu dönemde Romanya, Lozan Konferansı'nda Türkiye'yi desteklemiş, her iki ülkede karşılıklı elçilikler açılmış, sosyal, siyasal ve ekonomik alanda birçok anlaşmalar yapılmıştır. Yurt ve dünya barışına önem veren Atatürk'ün başlattığı Balkan Birliği'nde bu iki ülke birlikte yer almıştır. Ayrıca bu dönemde bölgedeki Türk nüfusu ile ilgili Türkiye'nin talepleri, Romanya hükümeti tarafından azami ölçüde karşılanmıştır.

1944 ile 1989 yılları arasında Komünizmin egemenliği altına giren Romanya ile Türkiye arasında ilişkiler oldukça durağanlaşmıştır, Ancak bu dönemde dâhi hiçbir zaman hasmâne tutum içine girmemiştir. Komünizm yönetimi döneminde ülke içinde Türk azınlığın din, dil ve eğitim gibi temel hakları askıya alınmış, antidemokratik bir süreç yaşanmıştır.

1990 sonrasında Romanya'nın demokratikleşme sürecine girmesi ile birlikte Türkiye ile ilişkiler tekrar eski canlılığına ulaşmış, bu dönemde bölgedeki Türk azınlık da, komünizm döneminde kaybettiği haklarını yeniden elde etmiştir. Bu tarihten sonra diğer azınlık gruplar gibi Türkler de ana dil eğitimi almaya başlamışlardır. Bükreş ve Köstence Üniversitelerinde Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri ile Türk Tarihi Araştırma Merkezleri açılmış, bölgede Türkoloji alanında önemli çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca son yıllarda Romanya'da resmî, yarı resmî ve özel kuruluşlar tarafından yoğun bir biçimde Türkçe eğitim faaliyetleri yürütülmektedir.

AMAC

Bu çalışmada Türkiye ile Romanya arasında kültür ve eğitim alanında yaşanan ilişkilerin Türkiye Cumhuriyeti Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nde bulunan cumhuriyet arşiv belgeleri aracılığıyla betimlenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmamız türü itibariyle betimsel bir çalışmadır. Çalışmada ortaya konan hedefe ulaşmak için Türkiye Cumhuriyeti Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nde bulunan cumhuriyet arşiv belgeleri taranarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında sınıflandırma, anlama, kavrama, yorumlama yapılarak yeni bilgi üretme hedeflenmiştir. Dolayısıyla araştırmamızda içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tarihte uzun dönem çeşitli Türk toplulukları tarafından yurt edinilen, Türk devletlerinin idaresi altında bulunan ve günümüzde de birçok farklı Türk unsurlarını bünyesinde barındıran Romanya ile ilişkilerde Cumhuriyet tarihi boyunca eğitim ve kültür alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Hariciye Vekâleti'ne ait 13.03.1933 tarihli bir belgede dönemin Bükreş Elçisi ile Ataşemiliter Binbaşı Naci Bey'in Romanya Kralı'nın davetlisi olarak sarayda ağırlandıkları ve Kral ile birlikte öğle yemeği yedikleri görülmektedir. Bu belgede kayıt altına alınan, Romanya Kralı ile Türk Elçi ve Ataşemiliterin arasında geçen sohbet Romanya'daki Türk varlığının tarihi ve Türk dilinin Romence üzerindeki etkisi hakkında çok önemli bilgiler vermektedir. Kral, Türkçenin Romence üzerindeki büyük etkisini şaşkınlıkla ifade etmekte ve Türklerin çoğunlukta olmadığı bölgelerde bile Türkçenin etkili olduğunu itiraf etmektedir. Türk yetkililer, bu durumu tarih ile ilişkilendirerek Romanya'nın milattan bu yana Türklerin yerleşim bölgelerinden biri olduğunu, hatta bir kısım Hristiyan Türklerin Romen halkı içerisinde kaynaştığını bildirmektedir. Kral ise bu açıklamalara ilgi göstererek sadece bölgede yer adlarının değil, halkın günlük konuşma dilinde de birçok kelimenin Türkçe kökenli olmasının sebebini daha iyi anladığını ifade etmiştir.

Hariciye Vekâleti tarafından Başbakanlığa sunulan 9 K.Evvel 1934 tarihli belgede Bükreş Elçiliği tarafından bölgedeki Hristiyan Türkler için yapılan çalışmalar görülmektedir.

Bükreş Elçisi tarafından gönderilen ve ekte sunulan diğer belgede Bükreş Elçisi, Hristiyan Türklerin ekalliyet olarak tanınması ve bunların oturduğu köy, kasabalarda Türkçe tedrisat yapabilmeleri için yürütülen çalışmalardan bahsetmektedir. Ayrıca Türkiye'deki yetkili makamlardan, Hristiyan Türklerin Türkçe tedrisat haklarını elde etmeleri halinde, Hristiyan Türk mektepleri için Türkiye'den ne miktarda kitap ve hoca temin edileceğini tebliğ etmektedir.

Hariciye Vekâleti'ne ait 19 T.Sânî 1934 tarihli belgede dönemin Bükreş Elçisi Hamdullah Suphi Bey'in Besarabya'da Gagavuz Türklerinin yaşadığı yerleşim bölgelerine yaptığı seyahat konu edilmekte ve Hamdullah Suphi Bey'in oluşturduğu seyahat raporu ekte sunulmaktadır. Bükreş elçimizin Gagavuz Türklerine ilişkin izlenimlerini ifade ettiği bu rapor, söz konusu Türk toplumu için oldukça önemli bilgiler ihtiva etmektedir.

Öncelikle Romanya hükümetinin bilgisi dâhilinde gerçekleşen bu seyahat, Romen yetkililer tarafından desteklenmekte, konuyla ilgili her türlü imkân Türk Elçin'in emrine sunulmaktadır. Raporda bu durum Hamdullah Suphi Bey tarafından memnuniyetle ifade edilmektedir. Bu durum Romanya ve Türkiye'nin o dönemde ne denli iyi ilişkiler içinde olduğunun kanıtı durumundadır.

Hamdullah Suphi Bey seyahat raporunda Gagavuz Türklerinden oldukça olumlu ifadelerle bahsetmektedir. Bin yıldır diğer Türk toplulukları tarafından, Müslüman olmadığı için, ilgisiz ve yalnız bırakılan bu Türk toplumunun Türk kimliğini nasıl bu denli muhafaza edebildiğini hayretle ve takdirle karşılamaktadır. Hamdullah Suphi Bey Gagavuzların Türk kimliklerini korumalarında din adamlarının büyük rolü olduğundan söz etmektedir. Öyle ki Kişinev'de, bölgenin en yaşlı ve en muktedir papazı olan Profesör Çakır Mihail'in yüksek bir Türklük bilincine sahip olduğunu, bu bilinci bölgedeki diğer Gagavuzlara aşılama çalıştığını, bununla birlikte bölgedeki diğer Gagavuz papazların da aynı gayretler içerisinde olduklarından teveccühle bahsetmektedir. Sözü edilen bu itibarlı Gagavuz Papazı Çakır Mihail İncil'i Türkçeye çevirmiş ve Türk tarihi üzerine çeşitli yazılar kaleme alarak ilerlemiş yaşına rağmen Gagavuz Türklerinin ulusal benliklerini korumaları yönünde mücadelesini sürdürmüştür.

Raporda Hamdullah Suphi Bey Romen yetkililerinin Gagavuzları Bulgar zannettiklerini, ancak yapılan çalışmalar neticesinde bu algının değiştiğini bildirmektedir. Öte yandan seyahat ettiği bölgelerdeki Türk nüfusunun resmi olarak ifade edilenin oldukça üzerinde olduğunu sözlerine eklemektedir.

Raporun ilerleyen bölümlerinde Gagavuzların ev, aile hayatı, köy ve kasabalardaki ortak yaşama kültürlerinden takdirle bahsetmektedir. Oldukça yüksek bir Türklük bilincine sahip bir toplum olarak gördüğü Gagavuzların Türkiye'ye yönelik ilgilerinden ve Türkçe eğitim görme arzularından söz etmektedir.

Bütün bu izlenimlerini Türk makamlarına iletirken yakın bir gelecekte Türkiye'nin Gagavuzlara hak ettikleri ilgiyi göstereceğini ve bu Türk toplumunun da yaşadıkları yerlerdeki okullarda Türkçe tedrisat yapabilecekleri temennisi içerisinde sözlerini tamamlamaktadır.

Hariciye Vekâleti tarafından Başbakanlığa sunulan 22 K.Sânî 1935 tarihli belgenin ekinde, 17.12.1934 tarihinde Bükreş elçisi Hamdullah Suphi Bey ile Romen Maarif nazırı arasında gerçekleşen mülakata dair notlar dikkat çekmektedir. Gerçekleşen mülakatın konusu, bölgedeki Hristiyan Türklerin ana dillerinde eğitim görme haklarıdır. Romen Eğitim Nâzırı konuya sıcak baktıklarını ifade etmekte, ancak kitap ve muallim tedariki konusunda sorun yaşayabileceklerini söylemektedir. Buna karşılık Bükreş Elçisi Hamdullah Suphi Bey memleketten kitap getirebileceklerini ve bu mekteplere hoca temin edebileceklerini ifade etmiştir. Bunun üzerine Romen Maarif nâzırı da Komrat'taki lisenin 2 sınıfını Türkçe ders verebilecek muallim yetiştirmeye hasredebileceğini söylemiştir.

Ayrıca Bükreş Elçisi Hamdullah Suphi Bey ile Romen Maarif Nazırı arasında gerçekleşen mülakatın diğer bir konusu da Mecidiye'de bulunan Müslüman Türk Medresesinin, Türkiye'de hayata geçirilen inkılapların ruhuna ve şekline uygun hale getirilmesidir. Bu konuda da Romen Maarif nâzırı ile görüş birliğine varıldığı görülmektedir.

Hariciye Vekâletine ait 23.10.1935 tarihli belgede Bükreş Elçiliği'nden alınan bilgiye göre Mecidiye Medresesinin bu yıldan itibaren öğretmen okulu haline getirildiği, ayrıca Hristiyan Türklerin oturduğu yerlerdeki bazı devlet ilkokulları ile liselerinde Türk dilinin okutulmaya başlandığı bilgisine yer verilmektedir. Türk dili derslerinin okutulacağı ilkokul ve liselerin adları söz konusu belgede, Romanya Kültür Bakanlığının elçiliğimize duyurusu şeklinde paylaşılmaktadır.

Başvekâlet Kararlar Dairesi Müdürlüğüne ait 29.10.1938 tarihli belgede Gagavuz Türklerinden Romanya Tebaalı İstefan Zavrak oğlu Petri Zavrak'ın Ankara Yüksek Ziraat Enstitülerine parasız yatılı okur olarak kayıt ve kabulüne ilişkin bir kararname yer almaktadır. 1934 yılında Bükreş Elçisi Hamdullah Suphi Bey'in, Gagavuz gençlerin Türkiye'de öğrenim görmelerine ilişkin temennilerinin hayata geçmeye başladığı fikrini uyandıran bir durum görülmektedir.

Maliye Vekilliği ve Maarif Vekilliği arasında 5.10.1940 tarihli ve 81/9868 sayılı bir belgede Maarif Vekâleti tarafından yayımlanacak okul ders kitapları için Romanya'ya sipariş edilen 590 ton matbaa kâğıdının Romanya'da vagona yerleştirilirken muayenesinde görevlendirilen Maarif Vekâleti Neşriyat Müdürü Faik Unat'a 600 liralık döviz verilmesi üzerine başvuruda bulunmaktadır. Bu belgenin içeriğinden anlaşıldığı üzere ilgili tarihte Romanya Türklerinin eğitiminde kullanılan ders kitapları Türkiye'de yayımlanmaktadır. Bu konuda 590 ton matbaa kâğıdının Romanya'ya sipariş edilmesi, bu ders kitaplarının masraflarının Romanya hükümeti tarafından karşılandığını göstermektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul Vilayet İdare Heyeti Reisi ve Denizli Mebusu Dr. Behçet Uz imzalı ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine sunulan 7.10.1943 tarihli belgede, Bükreş Elçisi Hamdullah Suphi Bey'in Kadırğa Talebe Yurdunda bulunan Romanyalı Erol Biricik, Gündüz Terzioğlu, Can Kerametli adlı öğrencilere ayda 10 lira yardım yapılması ve Tıp Fakültesi öğrencisi Altan Savaş'ın parti himayesinde yurda alınması ricası dile getirilmektedir.

Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul İli İdare Kurulu Başkanı Faruk Dereli imzalı ve Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğine sunulan 6.12.1946 tarihli belgede, Romanyalı öğrencilere verilmek üzere 755 liranın İş Bankası Romanyalı Öğrenciler Emanet Hesabına yatırıldığı ifade edilmektedir. Bu işleme ait 2828/282754 numaralı makbuz, belgenin ekinde sunulmuştur.

Bu belgelerde ilgili dönemde Cumhuriyet Halk Partisi'nin diğer ülkelerden olduğu gibi, Romanya'dan da Türk öğrencileri Türkiye'ye getirerek bunları parti himayesi altına aldığı, barınma ve diğer masraflarını karşılayarak bu öğrencilerin tahsillerini desteklediği görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesine ait 1965 tarihli bir kararnamede Türkiye ile Romanya arasındaki kültür mübadelelerini düzenleyen bir mutabakattan söz edilmektedir. Buna göre Türkiye; iki ilim adamını, bir sanat sergisini, iki opera artistini, bir virtüözünü, iki profesörü Türkiye'ye kabul edecektir. Romanya tarafı ise; iki ilim adamını, bir sanat sergisini, iki opera artistini, bir virtüözünü, iki müzikoloğunu, Romanya'ya kabul edecektir.

Ayrıca söz konusu protokolde arşiv belgelerinin, müzik malzemelerinin, teknik eserlerin mübadeleleri başta olmak üzere, diğer ilmi ve kültürel mübadelelerin düzenlenmesini öngören maddeler dikkat çekmektedir.

Söz konusu protokolün imzalandığı tarih dikkate alındığında Romanya'nın Komünizm İdaresinde bulunduğu döneme karşılık gelmektedir. Bu dönemde, Türkiye Romanya ilişkileri tarihteki en durağan sürecini yaşadığı kabul edilmektedir. 1944 yılında Komünizm idaresi altına giren Romanya ile ilişkilerin, 1950'li yıllardaki durgun sürecin ardından yeniden canlandığı görülmektedir. İki ülke arasındaki ilişkilerin en zayıf olduğu süreçte bile devam ettiği bu belge ile anlaşılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi Başkanlığına ait 7.9.1970 tarihli bir kararnamede Milli Eğitim Bakanı Profesör Dr. Orhan Oğuz ve eşinin, Romanya Eğitim Bakanı M. Mircea Malita'nın davetlisi olarak 8-14 Eylül 1970 tarihleri arasındaki ziyaretlerinden bahsedilmektedir.

Dışişleri Bakanlığı'ndan Başbakanlığa sunulan 1 Aralık 1976 tarihli belgede, 1977-1979 devresini kapsayacak Kültürel ve Bilimsel Mübadele Programını müzakere etmek ve imzalamak üzere iki ülke temsilcilerinin Bükreş'te toplanacakları bildirilmektedir. 13-20 Aralık 1976 tarihinde gerçekleşecek olan bu müzakerelere Türkiye Cumhuriyeti hükümetini temsilen Dışişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı yetkililerinden oluşan bir heyet belirlenmiş ve bu isimler Bakanlar Kurulu'nun takdirine sunulmuştur.

7/17715 sayılı ve 3.6.1979 tarihli Bakanlar Kurulu Karar Belgesinde Türkiye ile Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Hükümetleri arasında 1979-1980 yıllarını kapsayacak Kültürel ve Bilimsel Değişim Programını, Dışişleri Bakanlığı Kültür İşleri Genel Müdürü Yıldırım Keskin, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına imzalamaya yetkili kılınmıştır.

SONUÇ

Tarih boyunca çeşitli Türk toplulukları tarafından yurt edinilen, geçmişte uzun dönem Türk devletlerince idare edilen ve günümüzde de bünyesinde çeşitli Türk toplulukların yaşamını sürdürdüğü Romanya ile ilişkilerimiz, eğitim ve kültür alanlarında da Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana hep var olmuştur. Romanya ve Türkiye arasında eğitim ve kültür ilişkileri bakımından en köklü ve akılcı politikaların uygulandığı, en parlak dönemin Atatürk dönemi olduğu görülmektedir. Bu dönemdeki başarılı politikalarda Atatürk'ün bölgeye ve yurt dışındaki Türklere ilgisinin yanı sıra, Romanya'ya elçi olarak gönderdiği Hamdullah Suphi Bey'in gayretli çalışmaları ve diplomatik başarılarının büyük katkısı vardır. Öyle ki, bölgede bin yıl boyunca Türk benliğini korumayı başarmış, günümüzde de Türklük bilincine sahip olduğu görülen Ortodoks Gagavuz halkının keşfedilmesi ve ulusal bilinçlerinin desteklenmesi konusunda Hamdullah Suphi Bey'in çalışmaları Türklüğe yapılan büyük bir hizmetin ifadesidir. Ayrıca Romen yetkililer tarafından Hamdullah Suphi Bey'in çalışmalarının ilgiyle desteklenmesi, onun başarılı bir diplomat kimliğinin göstergesidir. 1930'lu yıllarda Hamdullah Suphi Bey'in çalışmaları, 1940'lı yıllarda da etkisini göstermektedir. O dönemde Cumhuriyet Halk Partisi yurt dışındaki çeşitli ülkelerden Türk öğrencileri getirerek himaye etmekte, onların barınma başta olmak üzere çeşitli ihtiyaçlarına yönelik masraflarını karşılayarak Türkiye'deki öğrenimlerini desteklemektedir. Parti tarafından Türkiye'de eğitimleri desteklenen öğrenciler arasında Romanya vatandaşı Türkler de vardır ve bu öğrenciler doğrudan Hamdullah Suphi Bey'in ricasıyla Türkiye'de bu imkânlarla tanışabilmektedir.

1950'li yıllarda Romanya Türkiye ilişkilerinde bir durgunluk dikkati çekmektedir. Bu durumun sebebi olarak 1944 yılından itibaren Romanya'nın komünizm egemenliğine girmeye başladığı gösterilebilir. Komünizmin ülkedeki egemenliğinin devam etmesine rağmen 1960'lı yıllarda iki ülke arasında kültürel mübadelelerin düzenlenmesini öngören diplomatik ilişkilerin yaşandığı görülmektedir. Bu durum aynı şekilde 1970'lere ait arşiv belgeleri ile de izlenebilmektedir. Dolayısıyla Türkiye ile Romanya ilişkileri güçlü bir bağ ve köklü bir geçmişe sahiptir. Eğitim ve kültür alanındaki ilişkiler ise bu iki ülke arasında hep var olmuştur; ancak Atatürk dönemi, bu konudaki en verimli politikaların uygulandığı, en parlak çağ şeklinde adlandırılabilir dönemdir.

KAYNAKÇA

Arkeş, K. E. (2005). 1990 sonrası Türkiye Romanya ilişkileri. *Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi*. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

Bakanlar Kurulu Karar Belgesi (1979). Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültürel ve Bilimsel Değişim Programını Hükümet Adına İmzalamaya Yıldırım Keskin'in Yetkili Kılınması. Ankara: TC Devlet Arşivleri.

Başvekâlet Kararlar Dairesi Müdürlüğü (1938). Gagavuz Türklerinden Romanya Uyruklu Petri Zavrak'ın Parasız Yatılı Olarak Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsüne Alınması. Ankara: TC Devlet Arşivleri.

Bozkurt, G. S. (2008). Geçmişten günümüze Romanya'da Türk varlığı. *Karadeniz Araştırmaları*, 1-31.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği (1943). Türkiye'de Muhtelif Okullara Yerleştirilerek Tahsil Yapan Türkistanlı ve Romanyalı Talebelerin Durumları. Ankara: TC Devlet Arşivleri.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği (1948). Tahsil Maksadıyla Türkiye'de Bulunan Romanyalı Öğrencilerin Masraf Cetvelleri. Ankara: TC Devlet Arşivleri.

Çelik, E. (2015). Romanya'da Okutulan Ve Rumen Eğitim Bakanlığı Tarafından Basılan İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Yazım, Noktalama Yanlılıkları Ve Anlatım Bozuklukları Bakımından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Çanakkale.

Demir, N. (2009). Saltık-name ve Oğuz-name'ler ışığında Gagavuz Türkleri. *Türkiye-Ukrayna Kültür İlişkileri-VII. Uluslararası Gagavuz Kültürü Sempozyumu*. Şevçenko Üniversitesi, 25-30 Haziran 2009. Kiev-UKRAYNA.

Dışişleri Bakanlığı (1976). Memleketimizle Romanya Arasında Kültür Mübadele Programı Konusunda Bükreş'te Yapılacak Müzakerelere Hükümetimizi Temsilen Katılacak Heyet. Ankara: TC Devlet Arşivleri.

Gökçel, R. (2012). Romen Türk kültürel etkileşiminin Romen diline yansımaları. Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi, 67-82.

Hariciye Vekâleti (1933). Türk Dilinin Romen Diline Tesiri ve Avrupa Müziği Konularında Romanya Kralı ile Elçimiz ve Askeri Ataşemiz Arasındaki Konuşma. Ankara: TC Devlet Arşivleri.

Hariciye Vekâleti (1934). Romanya'daki Hıristiyan Türklerin Azınlık Olarak Kabul Edilmesi ve Oturdukları Yerlerde Türkçe Eğitim Yapılması için Romanya Hükümeti ile Yapılan Görüşmeler. Ankara: TC Devlet Arşivleri.

Hariciye Vekâleti (1935). Bükreş Elçimizin, Romanya'daki Türklerin İhtiyaçları ile Kültür Alanındaki Yenilikler Hakkında Romen Eğitim Bakanıyla Yaptığı Görüşme ve Besarabya'da Gagavuz Türklerinin Oturdukları Yerlere Yaptığı İnceleme Gezisi. Ankara: TC Devlet Arşivleri.

Hariciye Vekâleti (1935). Romanya Mecidiye Medresesinin Öğretmen Okulu Haline Getirildiği ve Hıristiyan Türklerin Oturduğu Yerlerdeki İlkokul ve Liselerde Türkçe Eğitim Yapılmaya Başlatıldığı. Ankara: TC Devlet Arşivleri.

Maliye Vekilliği (1940). Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kırtasiye Siparişlerini Getirmek Üzere Romanya'ya Gönderilecek Faik Unat'a Döviz İzni Verildiği. Ankara: TC Devlet Arşivleri.

Metin, Ö. (2011). Atatürk Dönemi Türkiye Romanya İlişkileri (1923-1938). *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Murtazayeva, N. (2010). Kırım Türkçesi Romanya Köstence Ağzı – Ses Bilgisi, Metin, Sözlük-. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.

Stefan, C. A. (2013). Romanya'da Türkçe Öğretimi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

TC Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi (1965). 1965 Yılında Türkiye ile Romanya Arasındaki Kültür Mübadelelerini Tanzim Eden Protokolü İmzaya Dışişleri Bakanlığının Yetkili Kılınması. Ankara: TC Devlet Arşivleri.

TC Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi (1970). Milli Eğitim Bakanı Profesör Doktor Orhan Oğuz ve Eşinin Romanya Eğitim Bakanı M. Mircea Malita'nın Davetlisi Olarak Bu Ülkeyi Ziyaretleri. Ankara: TC Devlet Arşivleri.